

VALGUSLEHT

R. 5 [32] 1990

LEHEKUU

ILMUB JUUNIST 1987

Suurim vara, emake

Emakene, mured palgel,
küll Sa palju vaeva näed.
Ärkad vahel aovalgel,
vara-vara tööle läed.
Päevad läbi teed ja tõttad,
taga sunnib ikka töö.
Mure tihti ära võtab
Sinu puhkeaja, öö.
Tüdimata, Sa, ei väsi,
löpeb vaev, taas algab uus.
Tugevaks teeb Sinu käsi
suur, see suurim armastus.

Ei Sul raage jala-aste,
käid küll toas ja õueteel.
Süle, see jääb ikka lapsel
pehmeks pelgupaigaks veel.
Sinu arm on särav päike,
soojus, valgus lastele.
Armastuses kasvab väike
Kustike ja Malleke.
Meie kodu väga rikas
kallim aare. emake.
Helde taevast, anna pikalt
elupäevi Sinule.

17. aprillil istusime kohalolijate kaasabil valminud peolaua taga lõpetamas käsitööringi kümnendat tegevusaastat. Mahub ju nende aastate sisse mitu käsitöönäitust majandis, osavõtt rajooni näitustest, möödunud aastal võis töid näha EAMS-i suvepäevade raames Raplas ja hiljem veel vabariiklikul näitusel Tallinnas.

Küllap kõige enam tunnevad ringi liikmed vajadust koos käia ja röömu oma või kaaslaste õnnestunud näputööd. Ringi hingeks on olnud kogu selle aja Ölme Laurimaa. Käsitööringi juhendab Helju Väli Raikküläst, õmblusringi Leili Päärma. Röömu teevad VIII klassi neid Maiu, Koidu, Siret, Vaike ja Viivika, kes tahavad teada õmblemissaladusi.

Suvevaheajale mindi lootusega, et käsitööringile võimaldatakse sügiseks selline ruum, kuhu saab üles panna kangasteljed. Praegu leidub õnneks veel oskajaid, kes seda igipõlist kunsti noortelegi õpetaksid.

Raamatuklubil „Varak“ on plaanis järjekordsele tegevusaastale punkt panna alles juuli algul traditsioonilise ekskursiooniga. Loosi tahvel kolme liikme poolt korraldatud üritusel saab klubi kord kuus kokku.

Väga huvitav oli põimik eesti luulefajast Marie Heibergist (sünd. 1890) „Naine kurbade silmadega“, mille esitasid Ivi Lepik ja Maris Öunap-Urbsoo. Järgmisena külastame etendust „August Oja päevaraamat“ Pirgu mõisas.

Raamatuühingu kaudu saime seni kirjandust osta raamatu-kauplusest jaotuskava alusel, sellest aastast aga võimaldatakse mõningaid raamatuid ette tellida raamatuühingu kaudu. Meeldiv oli faksiimiletrükis „Kuidas Jõuluvana leidis endale ameti“. (1937. 1989).

Tahan südamest tänada kõiki varaklasi, kes annavad endast parima ürituste õnnestumisele.

LUULE BORTNIKOVA

Kanadas, Ontario provintsis ilmuvas eestlaste häälekandjas „VABA EESTLANE“ on 1990. a. 19. märtsi numbris ära toodud fotomeenus eelmise aasta EMS-i suvemaleva tööst Inglitel. Tähelepanelik pilk võib teiste seas ühelt fotolt ära tunda Ingliste inimesed EVA HINDREMÄE, LEILI VAHTMÄE, REIN HAGGI, AVO VAHTMÄE ja AARE HINDREMÄE.

Ootame põnevusega uusi ajalehe „VABA EESTLANE“ numbreid.

**Ingliste
muinsuskaitseklubi**

EESTI MUINSUSKAITSE SELTSI SUVEMALEVA TÖÖRÜHM INGLISTES: Ülemisel fotol EMS-i noorte suvemaleva töörühm kes tegeles Ingliste mõisahoonet katuseta restaureerimisega Juuru kihelkonnas Harjumaal. Teises reas keskel Jaan Püll Torontost. 1990. aasta suvel tegeleb Inglise töörühm ajaloolise pärimuse kogumisega. All: Eesti Muinsuskaitse Seltsi suvemaleva töögrupp, võetuna Ingliste mõisahoonet katuselt.

VALUS KIRI VALTU LEHELE

Paastukuu numbriga rubriigis „Juhatuses“ antakse teada, et „... hakatakse müüma kütet oma aiamaal põllutööde teostamiseks.“

Seoses sellega võtan sõna. Paratamatu! Minu aiamaal võib praegu purjetada, naabri oma on kohati kobedam. Mis sellest! Ikkagi arvan, et ega see diiselküttega hangeldamine-äritsemine ühistu liikmete aiamaadel üks perspektiivikas ettevõtmine ei ole. On küll IME-aeg, aga mõningate instantside suhtumist asjasse tuleb kahtlemata arvestada. Me ei tea isegi kõiki olemasolevaid instantside, rääkimata sellest, millega üks või teine neist tegeleb. Suuri arusaamatusi võib hiljemgi tekkida. Ma mõtlen, noh, neid peedi-peterselli, porgandi-porrulaugu realiseerimise või konfiskeerimise aegu. Kes teab? Aga

kes vastutab?! Hiljal Mürgitatakse inimesid! Tuleb täpselt teada: mis? millal? kus? ja kuidas? Sellepärast ma sõna võtangi. Ei taha õpetama frügida, kuid minu eas võiks seda teha küll. Mis sest, et alustamata algharidus — see-eest aga elukogemused.

Ei ole mõtet ummisjalu ummik-tänavasse formata. Ma pakun välja oma deviisi, millele toetudes võib edukalt eluga suhelda. See on küll pisut pikk ja kohmakas ega kõla üldsegi uhkelt, kuid ... Siin ta on: näpi oma nina — pane suhu, näpi teise nina — pane suhu, ära oma nina kallale lase. Kes selle juhtlause järgi elab, elab peaaegu alati peaaegu ausalt ja tagasihoidlikult. Minul endal on küll mõningate piasjadega tegelda tulnud. On agiteeritud ja sugereeritud,

premeeritud ja diplomeeritud, dresseeritud, represseeritud... aga likvideeritud ja balsameeritud ei ole. Kinnigi on pandud, lahti on rohkem lastud. Aga need on pisi-ajad, normaalne keskmine, kui arvestada seda, et suur osa meie ühiskonna inimühikutest on süüdimatud. Aga nende nahas ma olla ei tahaks, keda üldsegi pole lastud — kes on jäetudki kinni. Juhtub. Liigsöömist ja tööpõlgu-reid ma ei sall.

Sellist normaalset keskmist ma soovitan. Muidu võib juhtuda nii, et juhatus turustabki naftasaadusi aiamaal ja võib-olla ka aiasaadusi naftabaasis.

Aga kust mina tean, mis mul seal aiamaal praegu vahutab, läigib ja virvendab — ligi ei pääse.

Äkki ongi juba siin kütust kellelegi kaela määritud.

Ma võin ka kaevata... kõva ja kõrge kohale. Võin ka kohtusse anda. Aga kaevata on parem. Ainult... Aga küll ma teada saan. Kuu seda võimu ikka jagatakse. Kui üks mees on kunagi troonile pandud, kas tema peab oskama siis elu lõpuni juhtida igasugust võimu. Ootan ära ja kaebangi. Seda asja ma nii ei jäta.

Ohistu liige KOOPA KAAREL

P. S. Muidugi lugupidamisega.

Toimetusepoolne märkus:

Toimetuse ootab ka edaspidi mõtisklusi Koopa Kaarilt, aga toimetajale oleks siiski kena avaldada ka oma tõeline nimi [loomulikult kindlustatakse anonüümsus].

KOHTUMINE VALIJATEGA

Esimene suurem kohtumine Eesti Kongressi saadikute SIRJE ENDRE ja AARNE LOODUSEGA sai teoks 28. märtsil Juuru rahvamajas. Lisaks neile oli kihelkonnakomitee kutsel kohal ka Eesti Komitee esimees TUNNE KELAM. Kuna ajakirjanduses on Eesti Komitee tegevusest olnud piisavalt infot, siis piirdun ainult kõnelejate poolt väljaöeldud mõnede mõtetega.

SIRJE ENDRE (Eesti Komitee abiesimees, ajakirja „Kultuur ja Elu“ peatoimetaja): „Iseseisvuse väljakuulutamise oleks kergem kui taastamine. Me ei tohi unustada reaalselt olukorda, kus 15 tuhat eesti noormeest on laiali pillutud N. armeele üle N. Liidu. Kui kuulutaksime välja iseseisvuse, mis saaks siis neist poistest? Meie poisid ei tohiks end praegu sõjaväes lasta provotseerida. Me ei saa end võrrelda Leeduga, kus rahvastiku koosseis on hoopis teine. Maakonna saadikute esmatähtis ülesanne — peatada kevadine sundvärbamine okupatsioonivägedesse üle Eesti. Välissuhetes on esmatähtis rahvusvaheliste läbirääkimiste pidamine. Kai Ojamaa New Yorgist on EK rahvusvahelise pressis esindaja. Eesti kõige suurem trump on rahu, väärikuse ja tasakaalukuse säilitamine suhtlemises Moskva-ga.“

TUNNE KELAM (Eesti Komitee esimees): „Arvan, et Leedus väljakuulutatud iseseisvus oli ennatlik ning tuli leedulastele endilegi ootamatult. Eesti tee on erinev. EK künd ja külv annavad end tunda alles teatud aja pärast ning meie viljad on võib-olla paremad. See aeg on ühtlasi seedimisajaks Moskva-le. On isegi hea, et Ülemnõukogus on neli okupatsiooniar mee esindajat, muidu võidakse

öelda, et teil on föeline demokraatlik parlament. Meile ei ole vaja deklaratsioone, on vaja ainult ühte — okupatsioonivägede väljaviimist. Ülemnõukogu poolt väljakuulutatud üleminekuperioodi pikkuseks võiks olla 6 kuud. N. impeeriumi haigus on nagu vähkkasvaja, mida pole võimalik ravida. Eesti Vabariik on taastatud siis, kui on läbi viidud tõeliselt vabad valimised.“

Aarne Loodus tutvustas EK saadikute ülesandeid kohtadel. Üks tähtsamaid ülesandeid on momendil kevadise sundvärbamise ärajätmine ning aktiivne lülitumine liikumisse GENF-49.

AARE HINDREMÄE

Fotol vasakult: Aarne Loodus, Sirje Endre ja Tunne Kelam Juuru rahvamajas.

AARE HINDREMÄE foto

SOOVIME

ÕNNE!

ÕNNITLEME KULDPUKMAPAARI!

ELFRIEDE ja KAAREL KÕRTSINI

See päev toob mälestuste kaunist kulda, toob rõõme, õnnesoove häid.

NIMEPIDU, VADERITUNNISTUSTE KÄTTEANDMINE

Kõigist neist sõnust,
mis süda mõistab,
tunneb ja teab,
ärgu jäägu
me kunagi ilma.
See on kui leib,
mis olema peab.
ELLEN NIIT

Kaks naerusaart,
kaks nufusaart,
need on mu silmad kallid.

RAUNO ema-isaga

Helgi Sussi: „Küünlad on süüdatud soojuse,
valguse ja meie väikeste eluõnne nimel.“

VALDUR JÕGI FOTOD

Läbi kahe inimese armastuse, läbi ema valude sünnib maailma inimene. Lapse sünn on pidupäev igas peres.

Meeldejääv peaks olema ka päev, mil perekond saab kätte väikese ilmakodaniku esimese dokumendi — sünnitunnistuse.

Valtus on sünnitunnistust klubiüritusel kätte antud paljude aastate vältel. Esimesed, kellele sünnitunnistus sel viisil ulatati, olid KOIT KUTSAR ja MARGO RHEDE.

Mõnigi loeb nimepidu stag-

naaja ürituseks. Olgu sellega kuidas on, aga südamlikke sõnu inimarmastusest, halastusest, töökusest, haritusest on ikka öeldud ja neid ikka puhast südamest. Siiras on olnud soov näha meie peresid tugevaina, terveina, lapsi kodus turvalistena, õnnelikena.

Muusikalist elamust on kohalviibinuile ikka pakkunud kohalikud lapsed, vahel ka naisansambel. Ikka on a/ü esinaine andnud kingitused ja öelnud noortele peredele meeldivaid

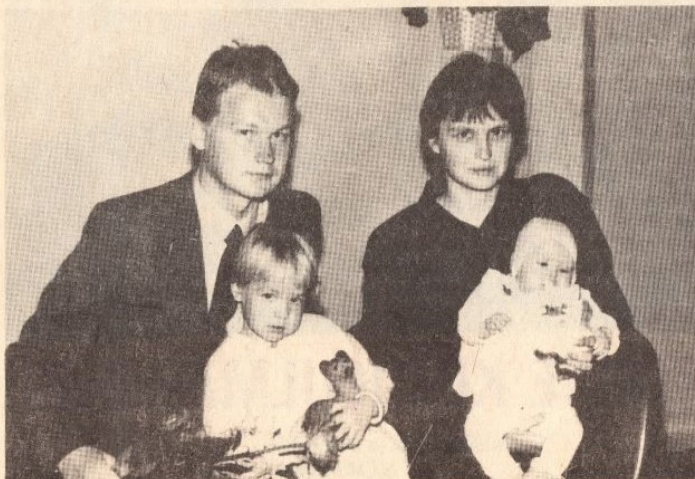
luuleridu.

Sel aastal süüdati küünlad kevadepüha laupäeval tähistamiseks Triin Hindremäe, Rauno Veigeli ja Joonas Kreutzi nimepidu. Kui meeldejäävvalt oskas Helle Tukk rääkida kodus, pühadest paikadest kodus. Kas meie lastel on oma nimepuu? Traditsioonid olenevad perede tugevusest.

Jõudu emadele, isadele, vanavanematele, vadereile.

Sünnitunnistusi on ikka kätte andnud HELGI SUSSI.

JOONAS sai täna just aastaseks (14.04.90)

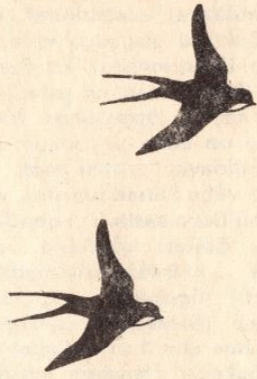

TRIIN õega, ema ja isaga.

JOONAS ema ja isaga

*Oskan tänada leiva ja riide eest,
kuid mis selle eest tänuks tean öelda,
et ma lille ja looma ja inimest
õppinud nägema südame kaudu...*

INGLISTE LASTEVANEMAD JA JUURU ÕPETAJAD...

... kogunesid ühiseks arupidamiseks 17. aprillil Inglise. Istuti hubases kohvilauas äsjarmonditud sööklas. Direktor Juhan Märjamaa kõneles üldistest koolielu probleemidest. Et haridus meie riigis on seni väärtustamata, puudub õpilastel õppimistahe, siit tuleb õppeedukuse madalseis ja suur puudumiste arv. Eelolev õppeaasta toob kaasa terava aineõpetajate puuduse Juuru Kesk-koolis. Õpetajate kohad jäävad täitmata inglise keele, kirjanduse, bioloogia ja poiste käsitöö osas. Olukorra lahendust pole seni ette näha. Kooliuuendustest on Juurus kavas rakendada õppeainete vaba diferentseerimist. Uuendusi on ka puudulike ainehinnetega üleviimisel järgmisele klassikursusele.

Kuulsime teavet kevadiste ülemineku- ja lõpueksamite kohta.

Õppealajuhataja H. Laiapeal oli vanemate õpilaste õppeedukusest ja käitumisest rääkida nii halba kui head. On õpilasi mitme puudulikuga, ka käitumise osas on pretensioone. Nooremad Inglise lapsed said Pille Malva poolt kiituse osalisteks.

Kõlama jäi mõte, et lapsevanematel tuleks leida ise kontakt õpetajaga lahendamaks esilekerkinud probleeme. Telefoni teel õpetaja läbisõimamine pingestab olukorda veelgi.

Koosoleku lõpus said lapsevanemad isiklikult vestelda klassijuhatajate ja aineõpetajatega.

LEILI VAHTMÄE

VABANDAME

Toimetus vabandab lugejate ees aprilli lehte sattunud vigade pärast. Juuru Kesk-kooli tublimate õppurite hulgas peab Maive Le-

pikultl asemel olema Maive Peterson.

Samuti on perekond Soppi tütre nimena sattunud lehte Getteri asemel Geeter. Vabandame!

Ilusal pühapäeva pärastlõunal külastame Rapla vallas Sauemäe talus elavat Ema-kangelase I järgu medalit omavat 15 lapse ema Pauline Vilhelmine Sulu't.

Väikeses, korralikus majas, mis on ümbritsetud hästihoolitsetud õunapuuaia, kihab elu. Siin sagib lapsi, poisse ja tüdrukuid, igas vanuses, alates 19a. vanusest Blumest ning lõpetades 9-kuise Lemmiga, kelle armsamaks paigaks on alles emasüli.

Vaatamata rohkele tööle jutustab ema-kangelane meile lahkelt oma elust. Ta on praegu 40-aastane ja sünnitanud 15 last, nendest 4 poissi ja 11 tüdrukut. Kolm tüdrukut on surnud ja ülejäänud 12 last elavad kõik kodus vanemate juures. Talu üldsuurus on 15,5 hektari, sellest 3 hektari on saadud juurdelõikena. Perekonnas on praegu kooliskäivaid lapsi 7, nendest 2 õpib Nõmme Tööstustehnikumis ja ülejäänud Valtu algkoolis. Muret on palju sellise suure perekonna ülalpidamisel, kuid rõõmugi on mittevõrra. „Igale lapsele olen andnud endast tüki päikesepaistet ja rõõmu. Eks majanduslikud mured ole ka suured, kuid küllap meie endaga toime tuleme. Riigilt sain koos Ema-kangelase ordeniga 7750 rbl. ja tütre Marve 3-aastaseks saamisel 3000 rbl., mis on olnud suureks toeks, kuna laste koolitamine võtab omad kulud ning mina ei saa lapsi mitte kergelt saata välja tööle, kuna vajan neid kõiki kodus majapidamises — keda talutöödele, keda koju väiksemaid ödesid-vendi valvama,“ lausub ema-kangelane.

Vaatleme toda sagivat lasteperet ja näeme, et juba õige pisikesel poisil-tüdrukul siin on arusaamine, mida ta tohib selles ühiskonnas, mida mitte. Ei siin ole oma jonnist ega vasturääkimist. Naerusui ja rõõm silmis täidetakse käse ja neil ei tule meeldegi oodata, et neid keegi teeniks. Igaühel siin majas on omad kohustused. Näiteks väikeste poiste Jaani, Vello ja Antsu ülesannetesse kuulub puude saagimine ja lõhkumine ja pisi-Anne hoolitseb lillepeenarde eest.

Lahkudes sellest tulvil elu täis majast tunneme, kui rikas on see pere ja teame, et vaevad, mis tuleb kanda neil vanemal, ei suuda alla kuulada rõõme, mida valmistavad neile need tulevased Nõukogude Liidu kodanikud.

KEVAD KOOLIELUS

Käes on kevad. Kooli toob ta kaasa klassikursuse lõpetamisega seotud pingutused ja eksamipalaviku. Klassikursuse lõpetamise ja eksamite korraldamise korda on pidevalt muudetud ja siinkohal tahaksingi pakkuda lugejatele vastavasisulisi selgitusi.

VII ja VIII klassi õpilastele korraldatakse üleminekuksamid kahes õppeaines, millistest ühe määrab kool (VII klass — matemaatika ja VIII klass — eesti keel) ning teise valivad õpilased ise. Eksameile võidakse lubada ka õpilasi,

kellel on kuni kolm mitterahuldavat hinnet (k.a. eksamiained). Mitterahuldava aastahindudega eksamile lubatud õpilasele, kes sooritab eksami, pannakse selles õppeaines rahuldav koondhinne. VII ja VIII klassi õpilasi, kellel on kuni kolmes õppeaines mitterahuldavad koondhinded, võidakse õppenõukogu otsusega erandkorras viia üle järgmisse klassi (see ei kehti I—IV klassi kohta, kus kehtib endine kord).

IX klassi lõpetamiseks peavad kõik lõpuklassi õpilased sooritama kolm eksamit: emakeel (määratud Haridusministeeriumi poolt), matemaatika (määratud kooli poolt) ja kolmanda valivad õpilased ise. Lõpueksamitele lubatakse ka

õpilasi, kellel on kuni kaks mitterahuldavat aastahinnet. Õppenõukogu otsusega võidakse anda lõputunnistus ka õpilastele, kes on saanud puuduliku kuni kahes õppeaines. Neile, kellel on kolm ja rohkem mitterahuldavat aastahinnet, antakse välja klassitunnistus. Mitterahuldava aasta- ja koondhindudega õpilasi võidakse vastu võtta kutsekoolirühmadesse (ametit õppima). Lõpuklassi õpilasi jäetakse klassikursust kordama ainult erandjuhul õppenõukogu otsusega lapsevanema kirjaliku avalduse alusel. Kiitusega lõputunnistus antakse nendele lõpetajatele, kellel on kõikides lõputunnistusele kantavates õppeainetes koondhinded „5” ning käitumine „eeskujulik”.

11. aprillil korraldati rajooni koolides kontrolltööd, selgitamiseks teadmiste taset eesti keeles, matemaatikas ning füüsikas. Meie III klass lahendas IV klassi matemaatikaülesan-

deid (meil IV klassi tänavu ei olegi) ja nad olid igati tublid. Et selles klassis häid arvutajaid on, näitas ka rajooni nuputajate konkurss, kus võistkondade konkurents tuli võitjaks IIIb klassi võistkond koosseisus Kairi Kurisoo, Raino Bortnikov ja Raido Rokk.

Väga hästi tulid kontrolltööga toime ka V klassi õpilased kirjanduses (üks rahuldav hinne, ülejäänud „head” ja „väga head”). Ka VI klassi etteütetus eesti keelest andis oodatud häid tulemusi. Kontrolltööd VII klassi matemaatikast ja VIII klassi füüsikast ebaõnnestusid — puudulikke oli palju ja häid hindeid vähe.

Ma soovin kõikidele, kes klassi- ja koolilõpetamisega seotud — õpilastele, õpetajatele ja lapsevanematele — selget pead, töötahet ja õnne-likku kätt.

Valtu Kooli direktor
KALJU RAHU

KAS KOOLIVORMITA VÕI KOOLIVORMIGA?

Sellise küsimuse esitas Valtu kool aasta tagasi lapsevanematele, saates välja küsitluslehed koolivormi vajalikkuse kohta. Kuigi mul endal oli selleks ajaks koolilapse vanema staaži ainult 2 aastat, ei olnud mul küsitluslehe täitmisega raskusi, sest algusest peale on minu arvamus olnud — vaba ja ainult vaba riietus koolis ja seda kõike hoolimata sellest, et minu enda kooliskäimine langes sügavasse stagnaatsiooni, mil ei tekkinud mõtetki seada koolivormi vajalikkus kahtluse alla. Küsitlusleht tõstis minu silmis tunduvalt Valtu kooli autoriteeti, sest pakkuda välja sellist võimalust ilma nõudmiseta altpoolt, näitab ainult kooli edumeelsust. Oma lihtsameelsuses arvasin, et lapsevanemad haaravad kohe pakutavast kinni ja suvel jääb Valtu kooli laste jagu koolivorme poodidesse ootama stagneerivate koolide õpilasi, aga minu rõõm oli enneaegne, sest kui ma tahtsin oma vaimustust teiste emadega jagada, sain nagu sahmaka külma vett krae vahele, kuna seda, minu meelest nii tarbetut koolivormi, pidasid teised asendamatuks koolilapse riietuseks. Ka küsitluslehtede analüüs näitas, et vähe oli emasid, kes soovisid oma lapsi näha koolis vabas riietuses. Põhjendused olid ammugi teada — tunded, ainult minu jaoks kergekaalulised — lihtne hankida, suhteliselt odav ja muidu-

gi see kurikuulus ületrumpamine, mis pidavat muidu lahti minema.

Kulla lapsevanemad, kes te üksteise võidu neid lihtsameelsete põhjendusi toote, kuidas pole teile seni pähe tulnud juba lasteaias ühtse riietuse kandmist nõuda, sest juba seal on näha riietuse erinevust ja kui tihti on teie pesamuna tahtnud endale just sellist kleiti või botaseid nagu teisel lapsel. Huvitav, kuidas te olete kannatanud ära laste välisriietuse eripära ja suvel, helde aeg, jooksevad nad kõik ju hoopis isemoodi riides tervelt 3 kuud ja ikka on ühel popimad ja kallimad riided kui teistel.

Lugupeetud lapsevanemad, kes te pooldate ühtset koolivormi, kas te pole mõistnud, et riietumine ja riiete kokkusoobitamine on kunst, mida tuleb lastele juba lasteaias õpetama hakata, koolieas jätkata ja alles siis oskab laps suureks saades ennast maitsekalt riidesse panna. Kui me aga praegu surume lapsi (nii poisse kui tüdrukuid, nii noormehi kui neide) päevast päeva ja aastast-aastasse ainult sinises kindla löikega vormis käima, siis kus ta õpib seda riietumiskunsti? Aga kui tütarlapsele sobib sinise asemel hoopis rohkem kollane või roosa? Meie, täiskasvanud, valime ju riideid endale ka nädal järgi ja kanname neid, milles me ennast hästi tunneme, miks

me ei luba sama siis ka oma lastele. Eks ikka sellepärast, lugupeetud lapsevanemad, et nii on mugavam, sest saab ju koolivormi igast kauplusest kerge vaevaga kätte, aga uskuge, oma laste pärast tasub ka natuke vaeva näha.

Pole ju saladus, et meie, naised, võtame enamasti paar korda aastas ette kaubareise Lätimaale ja kiidame sealseid lastekaupu, mis on tunduvalt nägusamad ja odavamad kui meil. Miks mitte seal käies sellise pilguga ringi vaadata, mida oma lapsele kooli selga panna. Ja ehk muudavad värvivirõmsad riided ja meie tihti nii vanainimeselikele tõsiseid lapsi rõõmsameelsemateks. Ja kindlasti kannatavad ka õpetajate silmad selle värvikirevuse ära (muide sellist põhjendust, et koolivorm muudab klassi meeldivalt ühtlaseks, on ka koolivormi kaitseks toodud). Muudab tõesti, terve klassi muudab ühtlaseks halliks (siniseks) massiks.

Kokkuvõtteks ütlen, et kool andis meile võimaluse koolivormist loobumiseks, me ei haaranud pakutavast kinni (muide, ka õpetajatele oli see üllatuseks) ja enam seda kooli poolt ei pakuta. Nüüd peame soovi esitama meie ise, kui oleme selleks valmis. Ma julgen arvata, et minu kirjutis pani mõne kahevahel-olija vaba riietust pooldama, enamuse arva-

must muidugi aga ei kõigutunud, sest harjumuse jõud on suur. Võib-olla ajas paljusid minu targutamine vihale, aga selgituseks lisan, et olen tavaline kahe koolilapse ema ja tänu sellele, et minu kooliajal ei peetud vajalikuks perenaistarkuste õpetamist, ei oska ma ömmelda, mistõttu kõik vajaliku pean ma muretsema kaubandusvõrgust ning ka seal pole mul vähimaidki tutvusi. Nii et minusugusele peaks igati meeldima kõikjalt kättesaadav koolivorm, aga kõigest hoolimata tahan ma, et minu lapsed võiksid käia koolis sellises riietuses, mis neile sobib ja meeldib ning, et lõpeks ükskord vähemalt riietuse osas koolilapse kindlatesse raamidele surumine. Muuseas, kooli poolt oli viga see, et jäeti küsimata laste enda arvamust ja ma usun, et ei eksi, kui ütlen, et see oleks tunduvalt erinev vanemate omast.

Üks õppeaasta on lõppemas, teiseni on veel aega, elame näeme, kas suudame oma vanade harjumuste kammitsast välja pääseda. Lugejatele tahan aga öelda, et kui minu kirjutis tekitas teie mingeid mõtteid, siis **OLGE HEAD, PANGE NEED PABERILE.** Toimetuse ootab arvamusi teemal: „KOOLIVORMITA VÕI KOOLIVORMIGA!”

HELLE TUKK

Ohel päeval sai 5. klass ebavalise ülesande kirjanduse koduseks tööks — lasta kirjutada emal-isal-vanaemal või vanaisal luuletus ning see ning see klassis ette lugeda. Mõned neist avaldame lehe tänases numbris, kuid jätkub ka järgmise lehenumbri jaoks.

ERVIN LAANVEE

EESTI SAADIKULE

Ole tugev nagu härg,
seda nõuab elujärg.
Ole julge nagu lõvi,
kaitse eesti rahva huvi.
Rõõmsalt toeta perestroikat,
ära unusta ka Siberi
vangikoikat!

LINDA KIVIMURD

Olen talupidaja
oma nüüd on mets ja maa,
pimedalgi stagnaajal
sellest unistasin ma.
Vanaemalt-vanaisalt päritud
need geenid vist —
ei mind ära hirmutanud
hirmujutud Siberist.
Hommik koidab
päike tõuseb,
laudas juba kireb kukk.
Talumehe tööpäev algab —
silmsil alles unetukk.

HELLE KIIVER

Gruusia rahvas tõstis kisa,
tahtis olla tema ise.
Ise teha sedasi,
viia uutmist edasi.

Valitsuse hoone ette,
miitingule koguneti,
nõuti „punase armee“
väljaviimist Gruusia seest.

Rodionov võttis ette
rahva sekka mõrvaretke;
kutsus kokku sõjaväe,
tõstis rahva vastu käe.

Uskuge ja lootke
ei vabadusest loobuge,
Eesti, Leedu, Läti
peremeesteks saate omal maal
— küll näete.

IMBI OSTAŠNIKOV

SÕNA ON...

Kehtna Küla RSN
Täitevkomitee
esinaisal
SILVI OJAMURUL

MILLAL KÜLA- NÕUKOGUST VALD SAAB?

Seda küsimust esitatakse meile üsna sageli. Naljaga pooleks olene vastanud, et kohe, kui „väitekiri“ kõrge ekspertkomisjoni ees kaitstud on. „Väitekiri“ — see koosneb kahest iseseisvast osast:

- valla põhimäärus;
- valla majandusliku ja sotsiaalse arengu kava.

Valla põhimääruse aluseks saab suure osas kodanliku aja valla põhimäärus, mida vastavalt praeguse aja nõudmistele tuleb kohandada. Valla põhimääruse koostamisel lubas meie maakonnas anda abi Pirgu arenduskeskus.

Valla majandusliku ja sotsiaalse arengu kavas peavad olema kajastatud haldusüksuste piirid, territoriaalne sisestruktuur, lühike ajalooline ülevaade haldusüksuse kujunemisest; demograafiline iseloomustus, kohalik ressursipotentiaal, ettevõtlus ning ettevõtluse tulevik, talude arengu potentsiaal, sotsiaalsfääri arenguvajadused, finantsressursside struktuur ning selle kulutamine, kohalikud maksuliigid ja -määrad.

Selle väga mahuka ja aeganõudva töö teostamiseks moodustasime töörühmad, kuhu kuuluvad ka rahvasaadikud. Nende rühmade töö tulemuseks on ning meie endi töötajate tõhusal kaasabil peaks teiseks poolaastaks arengukava üldjoontes valmis saama. Praegu takerdub palju konkreetsete

● Kehtna Küla RSN viimase koosseisu saadikud.

AARE HINDREMÄE foto

maksu-, maa- ja omandiseaduste puudumise taha. Eesti Olenõukogul tuleks oma tööjõudlust seaduste vastuvõtmisel suurendada, sest seaduste puudumise tõttu takerduvad meiega ettevõtmised.

Oma igapäevatöös on sel aastal meil rida muudatusi. Kui varem oli meie raamatupidamine tsentraliseeritud Raplase ning meil isegi puudus pangarve, siis nüüd alates märtsikuust on meil oma raamatupidaja, pangarve ning sellel arvel ka veidikene raha. Suve jooksul on plaanis võtta üle hariduse-, tervishoiu- ja kultuurisfääri eelarvete kulude finantseerimine. Raha kulude katteks kannab üle rahandusosakond eelarve ulatuses. Seega mingit vabadust rahade paigutamisel veel näha ei ole, sest raha laekumine on minimaalne: Olukord saab alles siis muududa, kui vastavalt olematule maksuseadusele lahendub tulude laekumine.

Alates märtsikuust on külanõukogus oma maakorraldaja — tõsi küll, veel poole kohaga. Maakorraldajal on seoses talude eraldamisega väga palju tööd, mistõttu vastuvõtuaegadel on järjekord ukse taga. Oleme jõudnud nüüd selleni, et oma täitevkomitee istungil anname erandina load enne maeralduse lõplikku vormistamist ja maakasutust tõendavate dokumentide väljaand-

mist asuda maa kasutamisele. Varem andis sellise loa maakonnavalitsus, kuid leidsime, et kohapealne otsustamine on objektiivsem.

Mahukas töö seisab meil kohe ees ankeetküsitluse tulemuste selgitamisel. Aitäh kõigile vastajaile. Kahjuks ei pidanud kõik vajalikuks ankeedile vastamist — vastatud küsitluslehti laekus tagasi alla neljandiku väljasaadetuid. Nende vastuste analüüsi tulemusena loodame haldusreformi puudutavatele küsimustele lahendusi leida. Üheselt on selge see, et praegune külanõukogu praegustes piirides ei saa ühe vallana eksisteerida. Territoorium on liiga suur, põhjendamatu liidetud ning elanikkonnal keerukas keskusega suhelda. Kõige reaalsemad jagunemise variandid töötame koos rahvasaadikutega vastavalt teie soovidele välja, avalikustame enne lõplikku otsustamist. Vaade külanimedele taastamiseks on laekunud mitmeid avaldusi. Need on läbi vaadatud, ka vastavad otsused taastamiste kohta tehtud, kuid otsuste täitmine lõkati edasi kuni üldise haldusreformini. Niisiis uued vallapiirid ja vanad külanimed kehtestatakse koos. Rahvaküsitluse kokkuvõtetest loodame teid informeerida järgmises infolehes.

Seniks teile kõigile jõudu ja jaksu kevadtööde tegemisel.

KEHTNA KÜLA RSN TÄITEVKOMITEE vastuvõtuajad:

Esmaspäeval
Kolmapäeval
Reedel

8.30—16.30
Iõuna 13.00—14.00

Maakorraldaja Andres Valinu vastuvõtuaeg reedeti 10.00—16.00

Palume teid väga, tulla külanõukogusse vastuvõtuaegadel, sest muul ajal tegeleme jooksva tööga.

• SPORT • SPORT • SPORT •

Brigaadidevahelise korvpalliturniiri pingelise heitluse võitjaks tuli ehitajate—õpetajate võistkond. Võitja võistkonna parimaks mängijaks tunnistati kapten Hans Kraiss, keda toetasid Rein Sokk, Kalju Kalda, Aare Tarkmeel, Veljo Linamäe, Heiki Lasner ja Urmas Saupöld. Teisele kohale tuli autojuhtide—farmitöötajate võistkond. Inglise võistkonnal ei olnud sportlikku õnne, sest vastu tuli võtta ühepunktiline kaotus ehitajatelt ja kahepunktiline kaotus autojuhtidelt. Võit traktoristide üle andis siiski kolmanda koha. Inglise võistkonna ja ühtlasi kogu turniiri parimaks mängijaks tunnistati Lennu Topaasia, kes viskas kõige enam punkte ja oli kõige tabavam ka kolmepunkti visetes. Traktoristide võistkonna parim oli Riho Aun ja autojuhtidel Indrek Naaris. Nad mõlemad tõid oma võistkonnale ühepalju punkte ja ka tabavaid kolmepunkti viskeid oli neil võrdset. Kõige rohkem punkte vabavissetest tõi Riho Kontkar. Korrektse ja hea mängu poolest paistis silma Vahur Nõmmsalu. Turniiril osalenud vanima ja noorima osavõtja auhinnad said Koidu Topaasia ja Kaido Nipernado.

Põnevust tekitav oli võrkpalliturniir paarismängus segapaaridele, kus osales 6 paari. Teistest olid peajagu üle ja võitsid kõiki vastaseid Marge Olju ja Kalju Kalda.

*****

31. märtsil võttis puidutsehi saal vastu 60 kabehuvilist, et panna õigesse suunda veerema „Valtu vanker“. Kahel eelmisel aastal võitis auhinna Märjamaa EPT ja ka tänava en-

ne viimast voo oli tunne, et „vanker“ on endale koha leidnud ja jääb alatiseks Märjamaale. Viimases voorus aga üllatas Rapla KEK-i võistkond, kes võitis Märjamaad 2 punktiga. Kokkuvõttes kogusid mõlemad võistkonnad võrdset punkte, omavahelise kohtumise tulemus andis aga võidu Rapla KEK-ile. Kolmanda koha sai Raikküla kolhoos, neljanda Kärü ja viies oli Valtu. Meie võistkonnale tõi kõige enam punkte ja oli ka omal laual võitja Vladimir Kähar.

*****

Rapla maakonna põllumajandusspetsialistide spordipäev lõppes Valtu võistkonnale edukalt. Tenno Teets, vaatamata oma valutavale käele, lõi kaasa asutuste juhatajate mitmevõistluses ja suutis oma sportlikku vastupidavust näidata nii mõndagi nooremast meest edestada. Indrek Naaris ja Hans Kraiss tõid esikoha korvpalli vabavissetest. Esimese koha saime ka lauatenнисes (Maie Enni ja Tõnis Kreutz). Ebbe Nõmmik ja Aimur Paik tulid kabes—males teisele kohale. Kombineeritud teatevõistluses, kus võistlesid Viktor Lepik, Hans Kraiss, Rein Tukk, Tõnis Kreutz ja Indrek Naaris, saavutati kolmas koht. Koroonas ja laskmises oldi seitsmendad ja autode vigursõidus kaheteistkümnendad. Üldkokuvoites kuulus meile aga esikoht Kehtna ja Rapla EPT ees.

*****

Sõprussidemete tugevdamise ning kehakultuuri ja spordi propageerimise eesmärgil käis bussitais rahvast Valtust Tallinnas „Kaleviga“ kohtumas. Jõudu prooviti võrkpallis, lau-

tennises, laskmises, males ja kabes. Sportlikust elamusest osa saama oli palutud ka juhtkonna esindajad. Laskmises ja juhtkonnavõistluses olid paremad võõrustajad, male lõppes viigiliselt, teistel aladel olime meie edukamad. Tänuks osavõtu eest anti kõigile kingitus „Kalevi“ meenetest ja igale võistkonnale kommipakk. Kehakinnitust ja meeldivat lõõgastust pakuti restoranis „Gnoom“.

*****

KSÜ „Kalevi“ Rapla rajooni spartakiaadil sangpommi mitmevõistluses jäädid I grupis viie võistkonna osavõtul tagasihoidlikult viiendaks.

Sama spartakiaadi raames tuli võrkpallinaiskond esikohale, meeskond jäi viiendaks.

*****

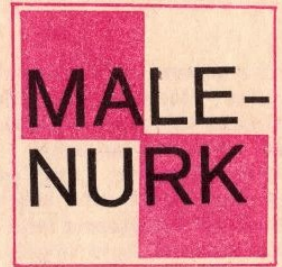
Eesti NSV kolhooside suvespartakiaadi võrkpalli alagrupimängud toimusid naistele Nõo ja meestele Tarvatu kolhoosis. Valtu naiskond jäi alagrupis kolmandaks, finaali pääsesid Nõo ja Tarvatu naiskonnad. Seega sai meie naiskond kolhooside spartakiaadil 5.—6. koha.

Ka meeskond jäi oma alagrupis kolmandaks; kuna aga meestel oli kuus alagruppi, siis kokkuvõttes jagavad nad 13.—18. kohta.

*****

Teist aastat järjest saavutas rajooni ristsõnade lahendamise võistluses esikoha Valtu võistkond, kuhu kuulusid Silvia Ellermaa, Kalju Kalda, Hans Kraiss ja Tõnis Kreutz.

**Sportimetoodik
MAIE ENNI**

OLESANNE nr. 19

Valged: Kd6, Lc1, E:f5, h5
Mustad: Ke8, Va8, Od5, E:b5, b6, d4, d7, f6, f7, h4.

Valged alustavad ja matistavad viie käiguga.

OLESANNE nr. 20

Valged: Kb1, Vg1, Eb2
Mustad: Kh5, Vb8

Valged alustavad ja võidavad.

OLESANNE nr. 21

Valged: Ke2, Of1, E:a6, d5, f2
Mustad: Kb4, Ob3, E:c7, g4

Valged alustavad ja võidavad.

ENDEL MALTSAR

MÄLESTAME

JOHANNES LAURIMÄE
sünd. 2.08.1918.
surn. 6.04.1990.

KALJU NIINSALU

sünd. 16.11.1933.
surn. 2.05.1990.

Tegevtoimetaja
AARE HINDREMÄE.
Kujundus
HANNES TEETS.

VALTU LEHT. Toimetus: 203500
Rapla rajoon, Rapla sidesõlm,
tel. 62-621. Trükiarv 700. Tasuta.
Maht 1,0 trükipoognat. Trüki-
koda „Oktoober“, Kreutz-
waldi 24.

Tellimise nr. 2328

JÜRIPÄEVAL INGLISTEL

23. aprilli õhtuks olid kõik Inglise küla suured ja väikesed lapsed oodatud sümbolisele Jüriöö jook-sule. Selle üritusega taheti tähistada ja meenutada seda kaugeat ajaloosündmust, aga ka pika ja toreda valguse ja soojuse perioodi algust, sest Jüripäev on eesti rahvakalendris tähtsustatud kevadtööde ja tegemiste algust.

Lapsi kogunes rohkesti, nii väikesi kui suuri. Et oleks lõbusam sportida ja mängida, olid väikesematel kaasas ka vanemad. Spor-

dijõhtu avasid mudilased, kes näitasid oma vastupidavust pikal staadioniringil. Edasi võistlesid juba koolilapsed. Sdaadionijooksule pani krooni Inglise lastevanemate (loe: emade) lustakas ühisstart. Tublimatest tublimad said väikesed auhinnad. Kolm esikohta läks Muulmannide sportlikule perele Lau külalt. Peale pikka ja väsitavat võidujooksu pakkusid lasteaiatõrjid väikest kehakinnitust ning spordijõhtu jätkus. Võisteldi veel pargijooksus ning korvpallivisetes. Õhtu

lõppes sensatsioonilise korvpalli ühismatšiga Inglise poiste ja tüdrukute vahel, mille võitsid muidugi tüdrukud.

Pimeduse saabudes süüdati Jüriöö ülestõusu sümbolid tõrvikud ja õhtuhämaruses joosti tuledesäras läbi Inglise.

Selle toreda õhtu õnnestumise eest tahaks tänada Inglise lasteaiaperet ja muidugi kohalikke koolitüdrukuid-poisse, kes nõu ja jõuga abiks olid.

TIINA LINAMÄGI